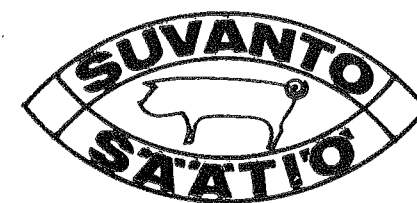

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 7 1979
MARRASKUU

Vilakkalan koulupiirin poikia telttansa edessä Perkjärvellä v. 1935.

Hyvät metsäpirttiläiset! Rakkaat karjalaiset siskot ja veikot!

Arvoisa juhlakansa!

Minulle on suotu kunnia ja ilo tervehtiä teitä jokaista tänä Metsäpirtin karjalaisten juhlapäivänä. Teen tämän samalla tavoin, minkä Mooses sai Jumalalta, kun hän huu-

kin hauta siellä. Karjalaan jääneiden Jumalan pyhiin puistoihin haudattujen muistolle."

Miksi olette näin tehneet? Siksi, että se on neljännen käskyn velvoitus: "Kunnioita isääsi ja äitiäsi". Vaikuttimena on ollut teillä myös hyvän isän, kultaisen äidin ja oman sukumme muisto. Te olette ajatel-

Kuulette vielä, miten Helena Eeva virittää virtensä näin: "Rakas Taipale! Kuin sua kaipaen. Sä olet mun onneni maailma. Sä olet kuin toveri, äiti mulle, maan lapselle heikolle, tuomitulle."

Muistatha sie vielä!

Nopeasti te palaatte kuitenkin sieltä takaisin ja sanotte ajatuksisanne näin: "Tääl olette, vaik onkin hauta siellä." Näin toteutuikin tämä kristillinen ajatelma: — Perhe on silloin täydellinen, kun sillä on edustaja iäisyydessä.

Tanskassa on erään hautausmaan portin ulkopuolella kirjoitettu raamatunlause: "He menevät itkien, kun kylvösiemenen vievät." — Mutta haustausmaalta palatessa saavat surevat omaiset lukea saman portin sisäpuolella olevat sanat: "He palajavat iloiten, kun lyhteensä tuovat." Ps 126:6.

Murheen alla veisaavat Jumalan ystävät heilemmin Herralle kiitosta. Näin mekin saamme katsella luvattua maata kuin Mooses Nebon vuorelta. Siellä on taivaallisen

Puhe Karjalaan jääneiden muistokivellä metsäpirttiläisten pitäjäjuhlassa Mynämäellä 8.7.1979

si palavasta pensaasta: — Riisu kengät jalastasi, sillä paikka jossa seisot, on pyhä maa. 2 Moos. 3:5.

Ystävät! Nytkin me seisomme pyhällä maalla, sillä, tämä yli 700 vuoden ikäinen kirkko, kirkkotarha, sekä Karjalaan jääneiden muistokivi ja sankaripaadet ovat tulleet vihityiksi Jumalan sanalla ja rukouksella. Me kukin tarvitsemme elämäämme Jumalan pyhyyden ja rakkauden siunauksen, sillä muutoin paha voittaa meidät.

Te Mynämäen metsäpirttiläiset olette pystyttäneet tänne kirkon katveeseen arvokkaan muistokiven. Te olette hakkauttaneet tähän seuraavat sanat: "Tääl olette, vaik on-

leet samoin ne, jotka hakkauttivat muistokiveensä tämän lauseen: "Kyynel ja kiitos kumpunne loi."

Hyvät metsäpirttiläiset!

Täällä kotiseutujuhlassanne on nyt teillä oivallinen tilaisuus piipahata siellä koti-Karjalassa ajatuksen liitokoneella yhdessä sekunnissa.

Lippaatte siellä kotipihalla. Ajatte kirkolle ja hautausmaalle äitiä, isää ja omaisia tervehtimään. Kohoatte kuin kotkan siivillä Hatakanmäen laelle, tuon 85 metriä korkean ylängön näköalan paikalle. Sieltä avautuu Laatokka, Suvannon viljavat lietteet ja raju, koukeroinen, muistorikas, 11 km:n pituinen Taipaleenjoki.

Isän koti, jonne kaikki Jumalan evakot saavat kerran kokoontua. Suloisesta Suomenmaasta me pääsemme kerran vieläkin parempaan isänmaahan, taivaaseen, missä Jeesus odottaa meitä esi-isiemme ja äitiemme kanssa.

Hyvät metsäpirttiläiset ja koko juhlakansa! Me seisomme nyt siunauksen paikalla, sillä näin sanoo Jumalan sana: "Joka paikassa, minä minä säädän nimeni muiston minä tulen sinun tykösi ja siunaan sinua." 2 Moos. 20:24.

Kuule! Jumala siunaa sinua tässä ja nyt. Siunaus on Jumalan lahjoista parhain.

Eino Sares

Fil. tri, dosentti Veijo Saloheimo

Esitelmä Sakkola-juhlassa Lempäälässä 5.8.1979

(TOINEN OSA)

Boisman koki näkyviä huolia vuosina 1690—1695 alaisensa lapinlahtelaisen talonpojan Risto Pikon takia. Tämä syytti isäntäänsä vuonna 1693 väärin tynnyrimittojen käyttämisestä. Nimismies Erik Erikinpoika mittasi yhdessä lautamiesten kanssa Haparaisten hovin tynnyrit ja totesi ne kaikki laillisen kokoisiksi. Seuraavana vuonna Pikko joutui syytteeseen, kun hän oli luovuttanut keskimaaltaan 80 hirttä latotarpeiksi Raudun vehmaislaikelle Pekka Pönttiälle helpotukseen muka kaskenkaatoaan. Moinen puutavaran luovutus oli täysin sopimatonta, sillä metsä oli tarkoitettu vain kotitarpeiksi, ja Pikon omakin talo olisi tarvinnut ne hirret kohennukseksi.

Boisman irtisanoi samassa yhteydessä Pikon talosta juuri siitä syystä: kahdeksana asumisvuotenaan tämä ei ollut korjannut ollenkaan rakennuksia eikä aitoja, vaan oli kerrassaan uppiniskainen ja riitainen. Pikko lupasi luovuttaa talon pojalleen, itse kun oli vanha ja voimaton, ja Boisman tyytyi tähän. Mutta kun poikakaan ei kohentanut taloa toivotulla tavalla, käski Boisman molemmat pois seuraavana vuonna, etenkin kun naapurit olivat saaneet tarpeekseen Pikon rettelöistä. Jo vuonna 1690 hän oli riidellyt naapurinsa Paavo Räikkösen kanssa Saapionsuosta. Pekka Pappinen pyysi poisuuttolupaa Lapinlahdesta Pikon "rauhattomuuden" johdosta.

Pikko näyttää pelastuneen vieläkin, sillä Boisman irtisanoi hänet seuraavan kerran vuonna 1702. Arrendaattorin "vieteri" näyttää siis venyneen, kenties siksikin, ettei noina suurten kuolonvuosien

aikoina ollut tarjolla viljelijöitä kaikille tiloille, vaan niitä jäi autioksi etenkin vuoden 1696 jälkeen.

Pikko näyttää käyttäneen hyväksien isäntänsä hyvänahkaisuutta eikä liene ollut ainoa siinä toimesa. Pahimpana nälkävuotena Boisman joutui ulosmittaamaan verojen maksuksi lehmän lautamies Lauri Vorhon leskeltä, mutta ei heti vienyt sitä mukanaan. Niinpä leski myi elukan naapurilleen Martti Leppäselle. Tämä joutui luovuttamaan lehmän takaisin ja maksamaan oikeuskulut, mutta leski pääsi rangaistuksesta.

Kenties sama "lempeyden" sädekehä tuotti vaikeuksia Boismanille vuonna 1700 sotaväenoton yhteydessä. Suuren Pohjan sodan alussa perusti kenraalikuvernööri Otto von Welling Inkerinmaalla ja Käkisalmen läänissä kaksi rykmenttiä, toisen rakuunoita, toisen jalkaväkeä. Viimeksimainittua ainakin yritettiin saada ruotujaon pohjalle muun Suomen tavoin, niin että muutamat talot yhdessä ylläpitivät omaa sotamiestä. Rakuunat värvättiin.

Sotamiehiä vaadittiin siis Sakkolastakin, ja Käkisalmenstä tuli upseereita värväämään väkeä. Haparaisten ja Kiviniemen alaiset talonpojat väittivät Boismanin kieltäneen heitä luovuttamasta sotamiehiä. Väite moisesta "epäisänmaallisuudesta" ja maanpetoksellisuudesta loukkasi arrendaattoria. Hän selvitti huhun alkuperää ja totesi sen ensimmäisiksi levittäjiksi Sakkolan hovin kymmenikän Iisakki Matinpojan, Yrjänä Viskarin Haparaista ja Simo Meskasen Vilakkalasta. Käräjillä nämä kielsivät jyrkästi puhuneensa väitettyä asiaa kirkonmaalla tai

muuallakaan. Päinvastoin Boismanin osoitettiin kaikin tavoin edistyneen ruodutusta ja sotamiehen asettamista.

Boismanin perhekin osoitti esimerkkiä. Ylioppilas Henrik Boisman vaihtoi kirjan miekkaan ja liittyi upseerina Inkerinmaan rakuunarykmenttiin. Vuodesta 1710 alkaen hän palveli kapteenina Savon jalkaväessä sodan loppuun asti ja sen jälkeenkin.

Sota kosketti pian välittömästi Sakkolaa. Maaliskuun alussa 1703 hyökkäsivät venäläiset ensimmäisen kerran Käkisalmeen, tietysti Sakkolan kautta. Pitäjän itäosa joutui tuhon omaksi, ja esim. Riiskan kylä poltettiin. Inkerinmaan rakuunat olivat mukana karakoittamassa vihollista taistellen mm. Sakkolassa. Venäläiset raahasivat vankeuteen käsiinsaamansa asunkkaat, esim. lapinlahtelaisen Heikki Naskalin perheineen.

Väki pakeni minkä taisi vihollisen tieltä, mukana myös kappalainen Otto Bergman. Hänen poissaollessaan ryöstivät vilakkalaiset hänen talonsa. Paikalle sattuiivat lymystä palailevat Juhana Peippu Haitermaasta ja Matti Erikinpoika Kinnunen kirkolta, mutta vilakkalaiset säilyttivät heidät ampumalla pakoon. Arrendaattori Custorin pakan olutvarasto katosi pääosin naapurikyläläisten makeisiin suihin.

Kapteeni Gadden leski pääsi perheineen pakoon Petäjärveltä vävy puolensa, tykkijunkkari Alexander Rijkneckin luo ja asui 12 viikkoa, niinkuin Rijkneck ilmoitti velkoessaan anoppipuoleltaan korvausta täysihoidosta.

Vuonna 1707 sai länsipitäjäkin osansa. Suomen armeija oli vetäy-

tynyt likelle Viipuria menetettyään Nevanlinnan ja Pähkinälinnan jättäen siten keski-Kannaksen tiet avoimiksi. Kesällä 1707 venäläiset vierailivat kolmasti mm. Kiviniemessä ryöstäen, hävittäen ja talleten. Siellä jäi 17 ihmistä vangeiksi. Nähtävästi samassa yhteydessä joutui kappalainen Bergman vihollisen käsiin.

Vahinkoja yritettiin korjata vielä kaikin keinoin. Autioituneisiin taloihin etsittiin uusia asukkaita, jotta verotulot olisi saatu kohoamaan. Tämä oli tärkeätä arrendaattoreille, joilta kruunu vaati säännöllisesti vuokria veronkanto-oikeudesta. Boisman otti siten vuonna 1706 Korholaan asukkaaksi Yrjänä Törön, joka oli kaiketi tullut Metsäpirtin Sunikkalasta "sotaa pakoon". Töröstä ei kuitenkaan ollut talonsa kohentajaksi, ja vuonna 1708 Boisman vaihtoi hänet sakkolalaiseen Mikko Kautiaiseen.

Yhteiskuntalaitos väistyi vähä vähältä. Vuosina 1707 ja 1708 pidettiin Raudun, Sakkolan ja Pyhäjärven käräjät Käkisalmen linnassa eikä käräjäkunnan alueella, ja sitten käräjät jäivät pitämättä kokonaan. Vain muutama pahin sikäläinen juttu tuotiin Kurkijoen käräjille. Tilanne huipentui kesällä 1710, jolloin ensin Viipuri ja sitten Käkisalmi joutui venäläisten käsiin.

Venäläismiehitykseen päättyi myös vanhojen hovien aika. Arrendaattorit pakenivat vihollisen tieltä tai vaihtoivat esivaltaa. Erään rautulaisen hovin viimeinen arrendaattori Reinhold Akenpoika toimi vuodesta 1717 alkaen Liperissä venäläisen esivallan ja pitäjän keskeisenä välimiehenä.

Jakob Boisman ei nähnyt miehityskautta, sillä hän kuoli tuona murrosvuotena 1710.

Huuhkan poika

Samana pakkasvahvana tammi-kuun yönä lähtivät Kourulan talorykelmältä ajelemaan paksusti puettut miehet Suvannon aukealle selälle vievää tietä. Kourun talon isännät, Juhana ja Matti matkasivat sudenajoon. Reen peräkaplaaseen kiinnitetyssä nuorassa pamp-paili pehkuista kääristy tuppo, sepäpuolella pylleröi saanissaan possu suden houkuttimena kirkais-ten kirkaiten ilmoille vinkeän parkaisun, jos saappaan kärki syyhytti kuvetta.

Öiset rannat haalattivat ajajien näköpiirissä tummina ja matalaot-saisina. Jalas kitisi, kirahteli vaikeasti narinaansa. Taivaan kannen kiillokas, mahtava kupevuus antoi sentään talviyölle ylevän, kaarek-kaan juhlallisuuden tunnun.

Päiväiset tapahtumat, kasakkain käynnit, lähdön edellä taloon saapuneet pakolaiset ja näiden sijoit-taminen, sekoittivat Kourun miehiltä jonkin verran tavallista met-sästysvirettä. Ilman näitä seikkoja olisivat miehemme ajatelleet vain pyyntiään, keskustellen entisistä ajoista ja tämänöisistä menetel-mistä metsän harmaaturkkisten petojen tuhoamisesta, mutta nyt kiinnittyivät ajatukset äskeisiin asioihin, eikä suinkaan syyttä, sillä Kourun ukot joutuivat odottamat-taan läheisesti yhtymään tapahtu-mien kulkuun, tullen nyt, kansan pelkäämän Tenikan vastapelaa-jiksi.

— Älä itketä sitä lasta! sanoi Ju-hana, kun kimakka kirkaisu ha-vahdutti vaarin mietteistään.

— No, olemmehan me jo pääse-mässä pois kylästä.

— Alkavat vaan nuo koirat uheimmin huutaa ja ihmiset liik-kua ovillaan. Kirkukoon posso tuolla metsäsemmillä rannoilla, tuolla ylipuolella; siellähän ne hu-

katkin kuuluivat taannoin uikutta-van.

— Tehdään niin, vastasi ohjia pitelevä Matti-ukko. — Ehkäpä lienevätkin riimusilmät haluk-kaampia, kun äkisti kuulevat po-run.

Taas ei kuulunut muuta kuin he-vosen kavioiden yksitoikkoinen narskutus ja jalaksen kirahtelu. Kotiäyryään häämöityys jäi vähitel-len taakse ja vetäytyi näkymättö-miin.

— Mitä sinä näistä karkulaisista ajattelet? kysäisi Juhani kumppa-niltaan.

— Luulen syyn olevan Tenikas-sa, kuuluu se ennenkin naisia hä-tyytelleen, pukki.

— Tyttöhän näyttää olevan mel-kein lapsi.

— Siksi onkin moisniekan me-nettely vielä kehnompaa — turilas venäläisen. Olet vielä mokomalle antanut rahaa, lainallut, korpille. Matti-ukosta näytti elävän synnyn-näinen inho Tenikan tapaisiin.

— No, no, maltahan "teertä am-mutaan omilla sulillaan", puolusteli Juhana. — On se tosiaankin jouta-va mies, moisniekka.

— Sellaisia ne ovat kaikki, ketä-pä niistä niekoista lie kansa kiittä-nyt? Pipinä punaa rautulaisia. Kuorti kurittaa metsäpirttiläisiä ja Huosi hutkii kasakkapiiskallaan Sakkulan hovissa, kelmit. Tenikka sai nyt vähän palkastaan, on mie-hekäs poika Huuhkalla, on!

— Eihän siitä tällaisesta hyvää seuraa, tietäähän sen. Saanee kär-siä Pietari siellä Niittyrannalla hy-vä mies. Pitää meidän koettaa aut-taa Huuhkan Pietaria, jos käy ho-vilainen nokkimaan, ehdotti Matti.

Juhana tunsu mielessään suurta tyytyväisyyttä kuullessaan Matti-veljensä ajatukset, sillä ne sattui-vat siihen mihin Juhanankin, vie-

raan vallassaolijan vihaamiseen ja oman kansan, seutulaisten rakasta-miseen. Juhanassa elivät nämä mo-lemmat tunteet samanlaisina, mut-ta olivat sijoittuneet vieläkin pa-remmin, sillä hän osasi peittää ne osaavammin. Rakkaushan on salas-sa toimivana arvokkaampaa, viha samoin piiloutuneena tehokkaam-paa.

Siksipä antoikin Juhana-vaari Matti-ukon ajella edelleen enempiä keskustelematta. Hänellä ei ollut kyllä mitään syytä veljeltään peit-tää ajatuksiansa ja tuumailujaan, mutta synnynnäinen luonteenlaatu käski Juhani Kourua olemaan hil-jaa, mietteissään, varsinkin milloin olivat mieluisimmat.

Ne saapuivat ajatukset ja tunte-mukset nyt niin selvinä. Ne olivat heränneet päivän tapahtumien tuo-man kiihoituksen irroittamina ja kestivät nyt helposti koossa öisen ajomatkan raiteilla. Eivät häirin-neet aatelmia rantojen näkymät, eivät vastaantulijain jutelmat. Kuul-toisa, kupeva tähtiyö täydensi sopi-vasti matkaajan tunnelmaa. — Jos-kus kirkossa ollessaan oli Juhani tuntenut jotain sukulaistunnetta, oli kuullut kuin povessaan jotain kieltä näpättävän ja sen sointi jäi ajatuksena rinnassa väräjäämään, kumisemaan, lämmittämään. Se oli silloin itsekohtaista, lähti muualta, sattui häneen itseensä. Tämä hä-nen nyt ajomatalla tuntemansa lähti Kourusta itsestään ja koski synnyinseutua, kotikansaa, lahjoi-

tusmaa-alueella eläviä ihmisiä, Su-vannon rantamaille sijoittuneita kyliä.

Kouru näki mietelmissään taloja ja kotipihoja. Näki taloisilla tan-huvilla kasvavan puita, koivuja, tuo-mia, pihlajia, kotipihojen koriste-puita, joita melkein pyhinä palvo-taan... Siinä kymmenluvun vaihteessa oli alkanut tuulla pahalta maalta, itäiseltä puolelta ulvahdel-la... kotipihojen puut nuokkuivat, nojailivat, väkkyröiksi vääntyivät, kituen kasvoivat raukat, rakkaat pihlajat.

Tässähän kuvastuikin lahjoitus-maa-alueitten kohtalo.

Juhani Kouru oli tietämättään runoilija. Oli ollut lennokas aina-kin ajatussävyiltään ja värikäs san-nonnaltaan, mutta tällä kertaa an-toi asian kansallinen laatu mietel-mille erikoisemman arvon.

Taannoiset tulokkaat, kasakkain ajamat pakolaiset, nuori tyttö ja poika, tulivat Kourun kotiin, ikään-kuin sorretun heimo-osan henkilöi-tyminä, vertauskuvina, pelästynei-nä, puolipaleltuneina, takaa-ajettui-na — tämä koski Kourun herkkä-pohjaiseen, hyväntahtoiseen mie-leen kuin lyönti. Siksipä lahjakas mies syventyikin yhä enemmän mietiskelynsä.

Kansan miehenä, välittömissä suhteissa väestöön eläneenä tunsu hän seutulaisensa. Niistä oli monet useammasti kuin kerran tulleet Kourun vaarin luo valittamaan vai-

keuksiaan, neuvottelemaan, pyytä-mään apua tavalla tahi toisella. Muistui Juhanan mieleen tapaus tuonnoisilta vuosilta: kohtalon lyö-mä mies tuli kerran taloon, tuli nälkäkeväänä, puutteen vuonna, ra-hattomana, leivättömänä, konnulta ajettuna, mutta kuitenkin perheel-lisenä, sillä joukkoa oli vuosien kuluessa karttunut. Tietäen varas-tojen hupenemisen alituisesta anta-misesta, Matti-ukko neuvoi pyytä-jää muualle, toisiin taloihin.

Tällöin alkoi rapuilta kuulua omi-tuista järitystä, yhtämittäisena, hellittämättömänä, kuin vitkaan pyöritetyn käsikiven jyritys. — Mitä se on? oli Juhana kysäissyt tullen perä-tuvasta.

— Se on itkua. Tuo mies tuolla rappusilla itkee perheineen. Tahtoi-si leipää. — Anna hänelle, anna lei-pää ja rahaa onnettomalle! sanoi Juhana Matti-veljelleen. — Olkaa laupiaat...

Oli sitä nähty kaikkea, mikä lie unohtunut, mikä jäänyt mieleen.

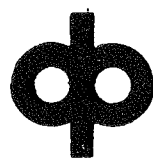
VEIKKO SOKURA

Erikois-
hammasteknikko

TAMPERE

Mäkipäänkatu 39—41 II kerros
Puh. 56 615

MAASEUTUVÄKI

Lempäälän-Viialan Osuuspankki

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoit-taessanne, edullisesti, myöskin tarvittaessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kai-kissa raha-asioissanne.

Kävi käsky: -Reserviin!

Silloin elettiin Sakkolan Vilakkalassa koulupiirissä vuoden 1935 syyspuolta. (Vilakkalan lisäksi kuului koulupiiriin Kaarnajoen ja Volossulan kylät.) Täällä oli kevät- ja kesätyöt tehty. Syyskiireet oli tulossa. Ennen näitä töitä tulikin kumminkin käsky käydä kertaus- harjoituksiin Perkjärvelle, miehet 20 päivää, aliupseerit 25 päivää. — Siitäköäs äläkkä nousi, kun joka talosta lähtee mies, parhaista kaksikin: Miten nyt työt tehdään, kun miehet lähtevät parhaaseen työaikaan! Eikö sotaherroilla ole joutavaa aikaa pitää harjoituksia sopivampaan aikaan?

Mutta käsky oli käynyt ja sitä oli uskottava ja lähdeävä matkaan.

Kun reserviin lähtö alkoi lähes-tyä, niin alettiin keskustella: — Jospa pidettäisiin reserviin lähtiäiset! — Mutta missä, jos sattuu saateinen aika? Viimein sovittiin, että pidetään työväen talolla, jos nimismies vain antaa luvan. Minä jouduin tuota lupaa pyytämään ja esittäessäni asian nimismies oli heti kielteisellä kannalla. Epäili, että tulee järjestyshäiriöitä. ”Eikö olisi parempi, että jätetään läksiäiset pitämät? Mennään ilman niitä!” Eikä antanut lupaa. — Eikä meidän olisi pitänyt käydä sitä pyytämässäkään, sillä siitä tuli meille myöhemmin vain harmia.

Kun lupaa ei saatu talolle, niin yhdessä sovittiin, että ne tanssitaan Sotikkalan Peräaholla, jos sää vain sallii. Eihän voine koko koulupiirin miehet lähteä reserviin ilman kunnon lähtiäisiä!

Näin tuli päivä, jolloin lähtiäiset piti tanssia ja ilmakin oli kuin morsian, lämmin ja kaunis. Hyvällä mielellä odottelimme iltaa. Jopa paimenet haki lehmätkin lyp-

syllä aikaisemmin, että tytöt pääsee ennen iltaa lähtemään aholle. Puettiin päälle parempaa ja kasvotkin pestiin aivan ”Ilona”-saippualla. Pojat kävivät ostamassa kaupasta taskuunsa ”mer-mer-askin” ja ottivat muutaman pastillin suuhunsa, että näin haisivat hyvältä. Tämä oli senajan kaudenhuoitoa ja hajustetta ja hyvin sillä pärjättiin!

Väkeä saapui aholle runsaasti ja tanssit pääsi hyvään alkuun, kun kylältä tuli tieto, että poliisit ajalee autollaan kylässä ja kyselevät tanssipaiikkaa. Tieto ei paljon pelästyttänyt ihmisiä, koska uskottiin, ettei esivalta tätä paikkaa löydä...

Kumminkin joku henkilö oli huomamattaan tai poliisin pelosta neuvonut paikan esivallalle. Niin saapui poliisit paikalle.

Nyt syntyi ”kalenavaessa” liikettä. Aremmat juoksivat tiheään metsään, mihinpäin sattui kasvot olemaan. Karkuun piti päästä, sillä siihen aikaan heilui vielä poliisin pamppu!

Halukkaat pääsivätkin metsän kätköihin, josta alkoi kuulua jatkuva mieliosoituksellinen määkiminen!

Tälläkertaa oli kumminkin karkuun juoksu turhaa touhua. Ei poliisit kenenkään perään lähteneet. Alkoivat tehdä vain pahojaan! Polkupyöristä heittelivät venttiilikumit metsään ja käskivät soittajat autoonsa ja ”muiluttivat” heidät Sakkolan kirkolle, josta pääsivät takaisin kylään vasta seuraavan aamun linja-autossa.

Näin me pidettiin lähtiäiset oikein poliisin valvonnassa! Ja määraaikana olimme Sakkolan asemalla, johon saapui miehiä myös muista kylistä ja osa oli jo junassa kun se puhkui asemalle, ottaen

meidät matkaansa härkävaunuihin.

Perillä suurin osa Vilakkalan koulupiiriläisistä muodosti krhosaston, johon tuli täydennystä vain kaksi miestä Purpuasta, mies Keljasta, Haparaisista ja Korvenkylästä.

Majoituimme telttoihin, vaikka satoi koko ajan. Oikein teltta heilui kun sade piiskasi ja ukkonen jyrisi. Ei ihme, että eräs reserviläinen huokasi illalla: — Herra, varjele yöhälytyksiltä! Eikä niitä silloin tullutkaan. Tosin muuta puutetta ilmeni. Eräskin isäntä kirjoitti emännälleen, että lähetä kirjeessä kaksikymppiä tai tule itse käymään!

Kun reservi aika oli kulunut pääsimme takaisin siviiliin, eikä työt olleet ollenkaan kärsineet poissa olostamme. Sillä satoi kovasti koko reservi ajan ja työt vain siirtyivät myöhemmäksi. Miehet pääsivät entiseen tapaan korjuutöihin ja näin oli herrat sovittaneet reservi ajan oikeaan kohtaan allakassa. Ilmat vain kenkkuilivat!

K V

Jukka Niemi

Vesilahti

PÄÄMYYMÄLAMME

ja

MYYMÄLÄAUTOMME

PALVELEVAT TEITÄ

Muisteloita paimenpoluilta

Sanotaan, että ihminen ehtii eläessään olla rekena ja kelkkana ja jopa alimmaisena aidan-vitsaksenakin. Tämä sanonnan loppuosa soveltuu hyvin varsinkin paimenessa olosta puhuessa. Siellä kun sananmukaisesti joutui olemaan usein aidan-vitsaksien, alempien ja ylempien, puuttumisen vuoksi. — Puuaita kun monesti rakentui juuri aita koossa pitävien vitsaksien varaan. — Sanottakoon tämä selvennykseksi nuoremmalle lukijakunnalle, jotka ehkä eivät tunne entisaikojen puuaidan rakennetta.

Lapsuuskodissani lehmät viettivät suurimman osan kesästä aidatulla hakamaalla. Niinkaukaa kuin muistini yltää oli hakamaan puuai-

Kotikylä

Muistoissani elää yhä kotikylä, Raaju.

Tuskin sinne elonpursi koskaan enää saapu.

Katselivat talorivit pitkin kylätietä.

Poies ovat kaikki tutut lähteneet jo sieltä.

Iloisesti loiskuttavat

Raajunlahden laineet.

Uimaranta, valkosanta poisti elon paineet.

Onko vielä paikallansa kaunis tuomilehto.

Siellä oli nuoruudessa haaveitteni kehto!

Raajunkylä, kotikylä, sinne mieli palaa.

Kuljen siellä pihatiellä aatoksissa salaa!

ELSA TUOKKO

ta huono ja se huononi yhä vanhetessaan. Pellot reunustivat hakaa ja lehmät pistivät päänsä aidanraosta pellon puolelle viljamaille. — Lehmä oli senvuoksi pidettävä silmällä ja toisinaan oltava paimenessakin. Lapsuudestani suuri osa ajasta kului kesäisin tällaisessa paimennustyössä. Toisin ajoin paimeni huoli lehmistä hartioita ja toisinaan oli niin kiire paimennustyöhön, että oli Suvannon rantauintikin keskeytettävä ja painuttava lehmien perään.

Lehmähakaan oli matkaa noin 300 metriä kodistani ja sukankudin valmistui siinä kulkiessa puikkoja kilistessä paimenmatkoilla.

Syntymäperintönä lienee tullut halu työnteekoon, niin ettei siihen paljoa tarvinnut vanhempien kehoitella. Toiset työt tosin olivat mieluisempia suorittaa ja myöntää täytyy, että paimenessa olo si joittui tässä asteikossa kokolailla loppupäähän.

Lehmien paimennusalue ulottui Riiskan puoleiselta rajalta hakamaan laajennuksen jälkeen Rautuun päin, lähelle Kyöniinmäen rinteitä. Metsänpuoleinen aita oli heikonlainen ja vieraat lehmät pyrkivät tulemaan ”väljämetsältä” hakaan. Varsinkin Leppäsen Annin lehmät vierailivat usein aidan toisella puolella ja söivät hyvällä ruokahalulla, vaikkeivät ne sen aikuiset lehmien laitumet kovin ”hurrattavia” olleetkaan.

Oman jännityksensä paimenen elämään antoivat käärmeet suuren sananjalkapensaiden tai suomäntäiden seasta näyttäytyessään. Niiden kulku oli niin nopeaa, ettei siinä juuri ehtinyt säikähtämistä pidemmälle kun ne jo olivat tiety-mättömissä. Ainoa keino oli käyttää pitkävartisia kenkiä jos käärmeet tuntuivat peloittavan.

Huuhkan poika oli lukemisenani paimenessa. Tuskin sen jälkeen olen A. Aavan Huuhkan poikaa kirjana nähnytään, niin ovat ajat ja lukemiset muuttuneet.

Hakamaa oli osittain synkkää metsää, mihin lehmätkin ajoittain häipyivät näkymättömiin. Osa siitä oli kaunista koivikkoa ja mansikoita kasvavaa ahomaata. Mieleeni kotini hakamailta ovat jääneet Sauturkinaho ja Riiskan puoleisella rajalla ollut suuri Aapropalo-kivi. Mistä nuokin nimet lienevät johtuneet?

Paljon kaunista tunnelmaa, lehmien kellojen kilkatusta ja lintujen laulua, luonnon kauneuden ohella sisältyi paimennusaikoihin. Tosin läheisellä pellonperällä joidakin vuosia ennen talvisotaa sattunut ikävä tapaus heitti varjon, joka ulottui lapsuuteni hakamaalle asti ja tunnelma siellä ei sen jälkeen ollut samanlainen kuin ennen.

Vuosien mittaan rakennettiin hakaan uusi aita ja paimentamista ei enää tarvinnut suorittaa. Paimenkin alkoi olla kasvanut ulos ”lapsen kengistä”. Sen jälkeen alkoi Riiskassa sokerijuurikkaan harvennus ja sieltähän ne polkupyörän ostopahatkin tulivat, mutta se on jo oma lukunsa.

ET

LÄMMIN KIITOS

kultahääpäiväämme muistaneille

Helmi ja Johannes Kurikka

Uusia ylioppilaita

Päivi Kuisma Tampereen normaalikoulusta. Hänen vanhempansa ovat Hilka o.s. Rämö Muolaasta ja Lauri Kuisma Sakkolan Luperasta.

Anne Saarinen pääsi ylioppilaaksi 31. 5. 1979 Salossa. Äiti Maire Saarinen o.s. Lamppu Sakkolan Riiskasta ja isä Erkki Saarinen Punkalaitumelta.

Asko Juhani Jämsén on suorittanut humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon 22. 5. 1979 Jyväskylän yliopistossa. Äitinsä Ritva Jämsén o.s. Kareinen on Sakkolan Kiviniemestä.

Lempäälän Pyörä
M. TOIVA
LEMPÄÄLÄ
PUH. 750 286

Kuolleita

Eva Karvanen o.s. Uosukainen synt. 20. 4. 1890 Valkjärvellä, kuoli 20. 8. 1979 Huittisissa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kelja. Siunaustilaisuus Huhtamon kirkossa 7. 9. 1979. Siunauksen toimitti kirkkoherra Eino Orpana.

Lempi Kuorikoski synt. 24. 12. 1893 Alavetelissä, kuoli 29. 8. 1979 Lempäälässä.

Helena Kekki o.s. Paakeli synt. 16. 2. 1895 Sakkolan Kaarnajoella, kuoli 18. p:nä elokuuta 1979 Lempäälässä. Entinen kotikylä Sakkolan Haparainen.

Aleksanteri Valtonen synt. 24. 8. 1910 Sakkolassa, kuoli 18. 9. 1979 Kotkan keskussairaalassa. Entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Haitermä.

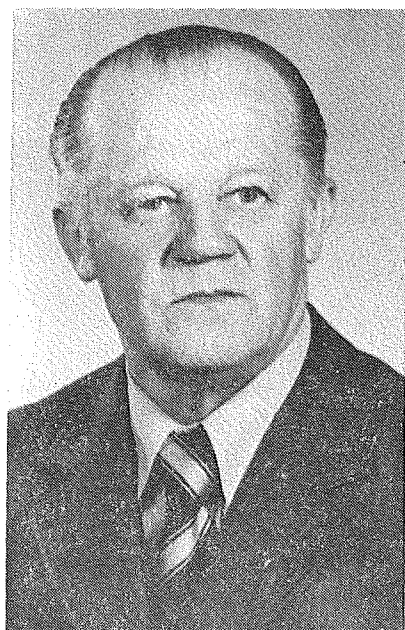
Ida Karja synt. 23. 9. 1980 Sakkolassa, kuoli 7. 9. 1979 Pirkkalan vanhainkodissa.

Aino Nuora o.s. Vulli synt. 10. 5. 1911 Sakkolassa, kuoli 26. 8. 1979 Naantalissa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Röykkälä.

Signe Kerttu Kekkonen o.s. Höök synt. 19. 11. 1912 Sakkolassa, kuoli 11. 9. 1979 Tampereen keskussairaalassa. Viimeinen asuinpaikkansa oli Pirkkala. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Tikan-saari.

Jorma Henttonen kuoli 16. 9. 1979 Alastarolla 41 vuotiaana. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Vilakkala.

Tiistai-iltana, viime elokuun 28. päivänä kuoli Tampereen keskussairaalassa vakuutustarkastaja Kyösti Viskari. Edellisenä päivänä aamulla alkanut sairauskohaus vei äkillisesti ja yllättävän nopeasti elinvoimat vireäksi tunnetulta työn ja toimen mieheltä.

Kyösti Viskari syntyi 10. 6. 1918 Sakkolassa, jossa perheellä oli saha ja mylly Koverojalla. Siellä hän varttui miehen ikään parahiksi päästen isänmaataan puolustamaan sekä talvi- että jatkosotaan. Sotilasarvoltaan hän oli vääpeli.

Kahdesti evakkomatkalta joutunut perhe löysi uuden kotipaikan Oriveden Hirsilästä. Sinne myös uusi saha ja hyllylaitos pystytettiin ja siellä alkoi yhteinen uurastus jälleenrakentamisen merkeissä.

Kyösti Viskarin työskentely perheyhteyksessä jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi. Sivutöinä alkaneesta vakuutusten hankinnasta tuli hänelle varsin pian päätehtävä, josta aikaa myöten kehittyi mittava ja arvostettu elämäntyö Suomi-Salaman vakuutustarkastajana Orivedellä.

Heikentynyt sydän pakotti hänet muutama vuosi sitten luopumaan voimia kysyvistä vakinaisesta vakuutustyöstä.

Eläkkeelle jäätyäänkin hän ei potanut tekemisen puutetta.

Kannaksella hän nuoruudessaan oli kärkepään voimistelija. Orivedellä hän aikanaan, johtaessaan Ponnistuksen voimistelutoimintaa, harjoitti mm. Suurkisaohjelman.

Myöhemminkin hän vomiensa mukaan jatkuvasti osallistui paikkakunnan voimistelu- ja urheiluharrastuksiin. Mieleltään hän perinjuurin isänmaallisena oli innolla mukana myös sotaveteraanien ja reservin alitupseerien yhdistystoiminnassa.

Omaisista, ystäviä ja tuttuja läheltä ja kaukaa oli monikymmenlukuisasti saapunut saattamaan vainajaa, joka viime syyskuun 8. päivänä siunattiin Oriveden kirkossa ja laskettiin viimeiseen lepoon kirkkomaan multiin.

Kyösti Viskarilla oli runsaasti niitä avuja, joita aina on pidetty karjalaisuuteen liittyvinä parhaina luonteenpiirteinä, kuten luja usko parempaan tulevaisuuteen ja omaan yrittämiseen sekä iloinen ja auttavainen mieli.

Kyösti Viskarin, herkan ja hyvän ihmisen muiston tulemme kauan säilyttämään mielissämme.

Vuosia täyttäneitä

90 VUOTTA täyttää 3. 12. 1979 Matti Käppi Äänekoskella. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä. Pirteää pappaa onnittelevat

lapset neljässä alenevassa polvessa.

85 VUOTTA täytti 2. 8. 1979 Iida Maria Niippa o.s. Sipiläinen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Viiksanlahti.

75 VUOTTA täytti 25. 9. 1979 Martta Lahtinen o.s. Pitkänen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kirkonkylä.

75 VUOTTA täytti 10. 10. 1979 Aleks Kukko Petäjäveden Kintauksessa. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Valkjärvi. Hän on Suvannon seudun asiamies.

75 VUOTTA täyttää 29. 11. 1979 Helmi Maria Joro o.s. Paukkunen Huittisissa. Hänen kotikylä oli Sakkolan Viiksalta. Asunut ennen avioitumista Pirkkalassa.

70 VUOTTA täytti 6. 10. 1979 Toivo Koironen Lempäälän Kuljussa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Sipilänmäki. Hän on toiminut monella työalalla, maanviljelijänä, suutariliikettä harjoittaen, ollut työssä kenkätehtaassa ja rakennusliikkeen palveluksessa. Harrastuksina on ollut musiikki, kuorolaulu, näytteleminen ja puutyöt. Hänelle on myönnetty Suomen Kirkkomusiikkiliiton kultamerkki ja Suomen Nuorisoliiton hopeamerkki.

70 VUOTTA täytti 7. 10. 1979 Yrjö Nuora Lempäälän Hauralassa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä. Aikaisempi kotipaikkansa oli Vesilahden Narva, josta Punkalaitumen kautta siirtyi nykyiselle kotipaikalleen Lempäälään.

70 VUOTTA täyttää 24. 11. 1979 Lempi Hellin Laamanen o.s. Karttunen Pirkkalassa. Entinen kotikylä oli Sakkolan Sipilänmäki.

60 VUOTTA täytti 23. 9. 1979 liikkeenharjoittaja Lauri Kuisma Tampereella. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Lupa.

60 VUOTTA täytti 6. 10. 1979 emäntä Hilja Hynnä o.s. Meskanen kodissaan Lempäälän Kuljussa. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Haparainen. Merkkipäiväänsä hän vietti kotonaan omaisten ja ystävien seurassa.

60 VUOTTA täytti 28. 10. 1979 Arvo Nuora Vesilahden Narvassa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä.

50 VUOTTA täytti 1. 11. 1979 Seija Helena Rantanen o.s. Suurpää Pirkkalassa. Entinen kotikylä oli Sakkolan Viiksalta.

50 VUOTTA täytti 4. 11. 1979 Erkki Matti Koppanen Orivedellä. Entinen kotikylä oli Sakkolan Kiviniemi.

Siellä synnyin...

Kylä Riiska, mäki Martin, siellä synnyin, sauna Tatin! Koti lähin, sanoi äiti oma.

Kuuma ollut oli kun lautehille tehtiin tilaa uuden tulokkaan.

Painoi tyttö yli neljän kilon. Äiti tunsu suuren ilon.

Leveät oli posket, musta pää,

Kintut väärät — väristää!

Äiti pyöritteli lasta, kuin tuntisi nyt sen vasta...

Kuinka kätkyt heilahteli, vipu vinkui katajan.

— Eläisipä äiti vielä, tuudittajani tukeva:

Nyt tarjoaisin tilani, sänkyyn ottaisain omaani peiton päälle laittelisin

ja sanoisin:

Äiti-Kulta, nyt olen jo isona!

Saima

Marjassa ja sienessä Piirileikki- laulu Kirvesmäeltä

Jos ei ole nähnyt oikein hyviä Karjalan marja- ja sienimaita, hän luulee, että tämän kirjoittaja liioittelee, mutta en tee sitä koska olen kaiken nähnyt, poiminut Sakkolan marjakankailla ja sienimetsissä.

Vanhemmat sakkolalaiset muistavat Sakkolan Suursuon Kirkonkylän taustalla. Siellä oli joskus karpaloa niin, että muuta kun koriin mätä! Eräs Karholan poika poimi päivässä ison elosäkillisen, mutta ei jaksanut saalistaan kotiin kantaa. Myöhemmin kaksi aikamiestä kantivat hänen poimimansa marjat sapilailla kotiin.

Puolukkaa oli paikoin rehevimillä kankailla, että ei voinut kävellä yli ettei jäljet punoittaneet rikkoontuneista puolukoista.

Keväisin oli korvasieniä eli "mörskyjä" lähes joka paikassa. Luprikalan ja Saaprun välisellä kankaalla oli ollut metsäpalo, joka oli polttanut vain alikavullisuutta ja siihen palaneeseen metsään oli noussut "mörskyjä" valtavasti. — Menin eräänä päivänä niitä hevosen kanssa hakemaan enkä etsimään. Pari lapsista otin mukaani ja lapset kantivat tavaran kärryjen luo ja minä perkasin ne laatikoihin. Ajoin sienet osuuskaupalle ja myymälänhoitaja punnitsi tavaran. Lopuksi "pulitti" siitä kuormasta 500 markkaa sen ajan rahaa, mutta kielsi liisää tuomasta, kun ne oli hankalat säilyttää ja käsitellä senaikuksilla menetelmillä.

Kova sienenstäjä oli myös Antti-niminen mies. Kerran hän otti mat-

kaan 2 isoa koppaa. Lähti aamulla ja palasi illalla kopat täynnä tavaraa.

Tyytyväisenä tulokseen komensi heti vaimoan: Keitäs emäntä sa-jua! — Enkä keitä, vastasi emäntä.

— Kyllä keität ja perkaat sienet, sanon minä! — Hae sitten halkoja!

Isäntä sai sajuja. Tyytyväisenä oikaisi sänkyyn raskaan työn tehtyään ja laittoi "Saimaan" savua-maan ja nautti elämästä.

— Senkin halvatun halvattu, huusi emäntä. Etkö sinä senkin tollo opi koskaan tuntemaan sieniä. Kanta-kotiin selkä vääränä lehmän ruokaa. Ei täällä ole kuin kolme syötävää sientä!

— Eihän niitä kerkiä niin tarkkaan tutkimaan, minä senkun mä-tin-koriin.

Vielä paljon surullisemmin kävi sille kulkumiehelle joka keräsi pyykkipataan paljon "mörskyjä" ja varasti Vaalimoin talosta pytyllisen voita. Hän teki hyvän sapuskan, että voi-heraa virtaili yli pyykkipadan reunan, mutta kun ei ollut asiantuntija ei "turvottanut" sieniä. Söin vatsan täyteen ryöppäämättömiä korvasieniä ja siihen oli oikaisut Vuoksen rantahietikolle viimeisen ruokailunsa jälkeen.

Sienien poimijalla ja aterian valmistajalla täytyy olla tietoa ja kokemusta useammasta sukupolvesta perittyä, ei se homma ollutkaan aivan niin yksinkertaista kuin luultiin.

Oppia ikä kaikki, mutta on hyvin lyhyt ryöppäämättömän "mörskyruuan" syömisen perästä!

Juho Kurikka

Tuli mulle poika vastaan, naurusuinen veitikka. Otti ruusun, kätki rintaan, kiinnitti sen neulalla.

Ei se neula pitkä ollut, puolen tuuman verran vaan. Kuitenkin sen kärki täytti sydämeni pohjahan.

Kukka kuihtui rinnassa ja neula otettu on pois. Kuitenkin niin aina tuntuu: Niinkuin neula siinä ois.

Parempi olis, etten olis Sua koskaan tuntenut. Niin ei olis suru suuri sydäntäni sortanut.

— — — — —

Muisteloita elokuun.

Taivaalla näkyy tähtisillat. Tuli elokuu ja pimeät illat. Muistojen polku sinne vie, missä kulki nuoruuden tie.

Laiva kun huuteli Suvannolla, ei rannasta voinut poies olla. Siellä hevosia uitettiin ja itsekin myöskin sukellettiin.

Me pelloilla sirpillä niitettiin ja illalla talkoita tanssittiin. Ei tuntunut kovalta raskaskaan työ. Oli seurana elokuun kuutamoyö.

Moni nuorukainen ja neitonen kohtasi silloin ensi rakkauden. — Yhät muistojen silta sinne vie, missä illan hämyssä kulki tie.

Käy myöskin ajatus suruinen: Miks sotakentillä ystävät nuoruuden Uhrata täytyi puolesta maan? Ja ruusut elokuun kukkii vaan.

Laina Huuska

Toimituksen tuoli

Tämä vuosi lähenee loppuaan ja vain joulunumero ilmestyy tämän numeron jälkeen. Muutamilla, hyvin pienellä joukolla tilaajista on vielä tämän vuoden tilausmaksu suorittamatta ja toivon heidän suorittavan maksun ensi tilassa, ettei lehden tulo katkeaisi, sillä niiltä, jotka on kaksi vuotta maksun pinanneet katkeaa lehden postitus vuoden vaihtuessa kuin kanan kinttu!

Koko lehden talous on tilausmaksujen varassa, koska Suvanto-säätiön talouskin on vaikeutunut. Tuskin kukaan toivoo sitä, että lehden tulo lakkaisi. Ainakin siltä tuntuu, kun edellinen numero eräitten seikkojen vuoksi hiukan myöhästyi niin jopa tuli tiukkoja tiedusteluja että missä on vika kun lehteä ei ole aikanaan tullut! Kyllä lehti ilmestyy tämän vuoden. Ja ilmestyy myös vuonna 1980 8 numeroa vuo-

dessä. Tilaushinta on 30 markkaa vuosikerta, joka ei ole kenellekään ylivoimainen suoritus lehden sisältöön ja tavoitteeseen verrattuna.

Meistä riippumattomista syistä kustannukset ovat nousussa, ainakin postituksen osalta ja painopa-perikin kallistuu. Joten toivon jokaisen ymmärtävän pienen hinnan nousun, sillä pientähän kaikki on

toisiin painotuotteisiin verrattuna, kun ei oteta lukuun äffääri- ja ilmaisjakelulehtiä.

Tilauksia ottavat vastaan tutut asiamiehet, Rautakirja, kirjakaupat ja postitoimistot sekä tietysti konttori. Täältä postitetaan aikanaan myös tilillepanokortit kaikille niille entisille tilaajille jotka eivät siihen mennessä ole tilausta suorittaneet.

Olen monesti mielessäni toivonut aineistoa Ala-Suvannon puolelta ja tähän numeroon on sattuman oikusta saapunut poikkeuksellisen runsaasti aineistoa Laatokan rannan tuntumasta. Joka aineisto on vastakin hyvin tervetullutta! Samaa Suvantolaa on Vuokselasta aina vanhaan rajaan saakka.

Jos on talvisota-ajan kirjoituksia valmiina, niin heti paluupostissa toimitukseen! Mitään suurta suruisten muistojen numeroa emme pysty rahoittamaan, mutta jotain muistelmia kyllä tulee joulunumeron sivuille. Kirjoittamiin heti, sillä lehti menee painoon aivan kohta, eikä myöhemmin!

Lännen lastuja

Oli 50-luvun alkuvuodet. Etsiesäni paikkaa jossa voisi tuntea viihtyvänsä joten synnyinseudusta irti reväistynä, meitä Sakkolan asukaita sattumalta samoihin aikoihin osui Torontoon. Lauri Pelkinen, Vilho Naskali, Väinö Vanhanen, Heikki Karttunen, Aino Naskali (Nummeaho), kaikki perheineen. Näistä Heikki, Vilho ja Lauri perustivat rakennusliikkeen, joka oli nopea tapa päästä kiinni toimeentuloon. Se oli nimeltään Alfa Co ja rakennutti 7 taloa, joissa oli 22 asuinhuoneustoa. Myöhästyneenä perustamispuuhista he tarjosivat allekirjoittaneelle urakalla kaikki puutyöt, kivitaloissa "avaimet käteen" asti.

Otin urakat ja avukseni muutaman hyvän ammattimiehen ja siitä se alkoi.

Liikkeessä oli täyskielitaitoinen toimitusjohtaja, hänkin suomalainen, mutta Vilhon tehtyä onnistuneen siirron liikealalle, Heikki muutti U.S.A:n puolelle ja Laurin ottaessa maalausurakoita toisaalta, niin se sammutti rakennusliikkeen toiminnan, jolla oli ollut reipas alkua, eikä kukaan jäänyt vaivojaan suremaan. Työ ja toiminta oli paras haaste ja oikealle alalle vaistoten, sanoisin, se on Sakkolan perinne.

Kahden arkkitehdin Itonen ja L. Foxin omistama Nisco co raken-

nusliike, jossa oli suomalainen forman Pentti Tuulos, haki arkkitehtien kehoituksesta yhtiöön suomalaista "carpenter"-ryhmää. He oli saaneet tarpeekseen ranskalaisen "carpenter"-ryhmän töistä.

Pentti osui työmaalleni ja pyytii heti lähtemään mukaansa konttoriin.

Menin ja sain vastuulleni, Pentin suosituksesta, kaikki yhtiön talorakennusten puutyöt. Talo kerrallaan, hinta työn suuruuden mukaan urakkana. Otin ryhmääni 9 suomalaista ammattimestä. Yhtiö maksoi minulle ja minä miehille eri työvaiheen urakoina. Noin 80 omakotitaloa näin urakoin, joukossa ark. Saul Foxsin piirustusten mukaan rakennettu, piirustus oli voittanut 1 palkinnon Ontarion arkkitehtiliiton kilpailussa. Kun tämä talo val-

mistui niin siihen kävi syksyllä 1956, kun se oli näytteillä, tutustumassa 11 000 katsojaa.

Samalla uudella esikaupunki-alueella oli myös kolmannen polven Kanadan suomalaisen Reino Kannakon rakennusliike, melko iso. Kannakko tuli luokseni ja tarjosi paremman hinnan kuin Nisco co. Niin otin 3 parasta miestäni ja siirryin Kannokolle rakentamaan.

Vuonna 1968 menin Floridaan talvella katkenneen käsivarteni jälkihoitoa saamaan. Täällä tropiikin sää lumosi niin, että tuli ostettua tontti, jonka sain erinomaiselta paikalta ja halvalla kun New Yorkin suomalaiset Helmi ja Toivo Eronen myi sen, sillä he oli jo iäkkeitä ja oli tontin aikoinaan halvalla ostaneetkin. Tontin arvo on nyt noin kymmenkertainen ostohintaani verrattuna.

Rakensin tontille kivitalon, josta vuokraan pois kaksi huoneustoa ja kolmannessa asun itse talvisin, vaikka Torontossa onkin meillä pääkoti. Kesähuvilla järven rannalla 150 km pohjoiseen. Kyllä joskus tuntuu kuin itse oisi oman onnensa seppä, vaikka vakaamukseni onkin, terveys ja muut siihen verrattavat on Luojan lahja meille.

Muista karjalaisista on näkyvin Vilhon tukku- ja vähittäisliike "Suomi Aitta". Myös Aino Naskali oli tarmollaan pääsemässä menestyksen alkuun. Oli hyvä paikka jo luvassa kielikoulun käytyään, kun terveys petti yli 10 vuotta sitten. Alfons Ukkonen Sakkolan Lohijoeita on hyvin menestynyt U.S.A:n puolella, motellin omistajana, radion kuuluttajana ym... Hän on saanut ansioistaan Suomen Valkoisen Ruusun ristin.

Tämä on korutonta kertomaa. On sitkeän yrittämisen ja työn sävyttämää toimintaa! Terveisin!

V. J. Vanhanen

Aino Lapveteläinen

o.s. Karpanmäki

Syntyi 29. 12. 1907
Sakkolan Kiviniemessä,
nukkui pois 2. 8. 1979
kotonaan Mikkelissä.

Rakkaudella kaivaten
Väinö, Leena perh.
Martti ja sukulaiset.

Kiitos hoivasta lapsuuden,
kiitos päivistä nuoruuden,
rakkaudesta min annoit meille,
ohjasit askelta hyvän teille.

Kiviniemeläiset sisarukset täyttivät vuosia

75 VUOTTA täyttää 2. 12. 1979 ent. valistusohjaaja Helmi Maria Uosukainen Nokian Linnavuorella. Hän jäi vuonna 1963 eläkkeelle Etelä-Karjalan nuorisohjaajan toimesta ja hänelle on myönnetty Nuorisoliiton kultainen ansiomerkki. Sodan aikana hän pal-

Kuolleita

Selma Helena Laamanen o.s. Leinonen syntyi 14. 2. 1903 Sakkolassa, kuoli 17. 10. 1979 Helsingissä.

Anna-Maria Vulli o.s. Lamppu syntyi 11. 3. 1905 Sakkolassa, kuoli 25. 9. 1979 Vammalan aluesairaalas- sa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Röykkylä ja viimeinen asuinpaikka Punkalaidun.

Toini Helvi Paksu o.s. Partanen syntyi 24. 5. 1920 Raudussa, kuoli 2. 10. 1979 kotonaan Ruovedellä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

Selma Nousiainen o.s. Kotti syntyi 12. 12. 1905 Sakkolassa, kuoli 13. 10. 1979 Rauman aluesairaalas- sa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kottila ja viimeinen asuinpaikka Eurajoki Irjanen.

veli yhdyslottana, kyläosaston puheenjohtaja lv-tehtävissä, vartiopäällikkönä ja muonituslottana. Hän on saanut ansioistaan kunniamerkin Vm 2. Hän on kuulunut laulukuoroon Kiviniemessä.

Helmi Uosukainen on kuulunut Suvanto-säätiön hallitukseen ja valtuuskuntaan säätiön perustamisesta saakka. Hän on matkoilla. Ei vastaanottoa.

70 VUOTTA täytti 28. 8. 1979 Hilja Rantanen o.s. Uosukainen Vaasassa.

60 VUOTTA täytti 30. 10. 1979 Lempi Paakki o.s. Uosukainen Imatralla.

Vuosia täyttäneitä

75 VUOTTA täytti 11. 9. 1979 Lempi Pitkänen o.s. Nuora Vammalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Röykkylä.

60 VUOTTA täytti 11. 10. 1979 Toini Repo Tampereella. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Vilakkala.

90 VUOTTA täytti 19. 10. 1979 Maria Nuora o.s. Tiinus Kauhajoella. Entinen kotikylä Sakkolan Harainen.

60 VUOTTA täytti 7. 11. 1979 maanvilj. Aarne Karvanen Huittisissa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kelja.

50 VUOTTA täytti 4. 11. 1979 maanvilj. Erkki Koppanen Orivedellä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kiviniemi.

70 VUOTTA täyttää 9. 2. 1980 Väinö Vanhanen Torontossa, Kanadassa. Talvi-asunto on Floridassa ja kesähuvilla pohjoisessa Lake Simconjärven rannalla. Hän on menestynyt hyvin uudessa kotimaassaan, josta elämänsä vaiheesta hän kertoo kertomuksessa "Lännen lastuja". Väinö Vanhanen on avustanut kirjoituksilla Suvannon Seutua. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Röykkylä.

Petäjärven emäntäkoulun vuosikurssi 1938-39

Me Petäjärven emäntäkoulun viimeisen vuosikurssin opettajat ja oppilaat tapasimme Helsingissä 13. 10. 1979. Tilaisuus pidettiin Karjalan talolla, Rajakarjalan kabinetissa 40 v. muistelujen merkeissä. Paikalle oli saapunut 14 oppilasta, 3 opettajaa ja kaksi herraa. Iloisten alkuhalausten ja tuntemisarvailujen jälkeen alkoi juttu luistaa aiotkarjalaisella vilkkauksella.

Rakkaan emäntäkoulumme suosijissa viettämämme vuosi oli Kanaksen viimeinen ehyt vuosi tälle

nuorelle iloiselle joukolle ja monelle muulle. Sieltä meitä jo joitakin liikekannallepanon aikana joutui komennustehtäviin, toisia lähti vasta sodan jaloista. Eräskin nuori Katriina-tyttö lähti koulun karjan mukana, vieden sen Pohjanmaalle. Oli siinäkin nuorella työllä urakkaa...

Tutustuimme Karjalan talon eri puoliin. Talo näytti olevan ahkerassa käytössä, sillä kyseisenäkin päivänä oli häät, hautajaiset, erään joukko-osaston tapaaminen ja me.

Talokierroksen jälkeen kokoonnuimme maittavalle päivälliselle, jonka päälle juotiin Elsan päivän kahvit. Välillä lauloimme Suloisessa Suomessamme ja muita lauluja. Tarinoitiin myöskin nykyiset elomme ja olomme — pian siinä aika vierähti ja ero oli edessä, mutta vakuutimme pian tapaavamme uudestaan.

Aikoja entisiä muistellen

Ilma Mäkinen

Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI - PUH. 935 - 81204

Valmistamme mm:

- TERÄSHALLEJA, OVIA JA IKKUNOITA
- AUTON LAVOJA YM. KULJETUSKALUSTOJA
- KORISTETAKOTOITA
- TRAKTORIN TYÖVÄLINEITÄ

Muistojen muruja Kiviniemestä

Saapuipa Kiviniemeen miltä suunnalta hyvänsä, niin ensi vaikutelma oli hyvin miellyttävä. Vaalimoin kylän mäeltä näkyi Vuoksen laivasatama, koskensuu ja kauniit metsäiset rannat rakennuksineen. Haitermaan kylän mäeltä näkyvyys oli vielä komeampi. — Tikanlahti, Viiksanlahti ja isokaarinen rautatiesilta, jonka alta vesi kuohusi Suvantoon ja pyörteinä kimallellen vierähti Rökynniemeä. Ja kaiken taustana Palo- ja Ilmamäen tuuheat mäntymetsät.

Molemmat maisemat olivat komeita katsella päivän valossa tai pimeän aikaan. Viime vuosina, kun sähkö oli kylän valaisijana, niin oli kuin olisi lähestynyt hyvin kaunista pikkukaupunkia. Kun juna kouluaikana läheni Haitermaata, niin minulla oli tapana mennä vaunusillalle ihaillakseni Kiviniemeä. Nautin näkymästä äärettömästi ja kuvittelin, että Kiviniemi joskus tosiaan kehittyi kaupungiksi.

Muistissani Kiviniemellä on monet kasvat. Seutu oli voimakkaan kehityksen vaikutuspiirissä. Uusia rakennuksia ilmestyi yhtenäisen ja muutoksia oli koko ajan. Kylän ulkomuoto mielestäni jakautui kuitenkin selviin kausiin. Kiviniemi ennen suurta tulipaloa, joka tuotti kylälle monen talon menetyksen ja aika palon jälkeen, jolloin se rakennettiin uudelleen entistä ehommaksi. Sitten tuli vaihe juuri ennen talvisotaa ja sodan jälkeiset surulliset kasvat. Kaiken lisäksi oli vielä kuva kaukaisilta ajoilta, jolloin siellä oli temppeleitä Kirkkonurmeksi kutsutulla mäellä ja koski vain pieni puro, joka virtasi Suvannosta Vuokseen. — Oli tosiaan vahinko, ettei Kirkkonurmella tehty kaivauksia. Sieltä olisi varmaan tullut paljon päivän valoon kylän kaukaista historiaa. Kirkon kellon oli sattumalta Suokkaan suvun jä-

sen löytänyt Tikanlahdesta. Sama kello oli sitten Sakkolan kirkkotalon tornissa. Kunnian osoituksena löytäjälle, alettiin soittaa kelloa Suokkaan suvun vainajille kotipihasta aina hautausmaalle saakka, joka nykyisin oli 21 km matkan päässä.

Kiviniemi oli ollut myös linnostusalue, jonka muistona olivat kauniit linnanvallit. Muistan monet kesäjuhlat valleilla. Kun torvisoitokunta puhalteli säveliään, niin kuvittelin mielessäni millaista oli ollut niillä seuduilla kauan, kauan sitten. Oli iloittu, oli surtu, oli vihattu ja rakastettu aivan kuin nyt! Ihmistunteet ovat samoja vuosituksista vuosituksiin. Hyvyyden voiton puolesta taistellessa tapahtuu paljon pahaakin.

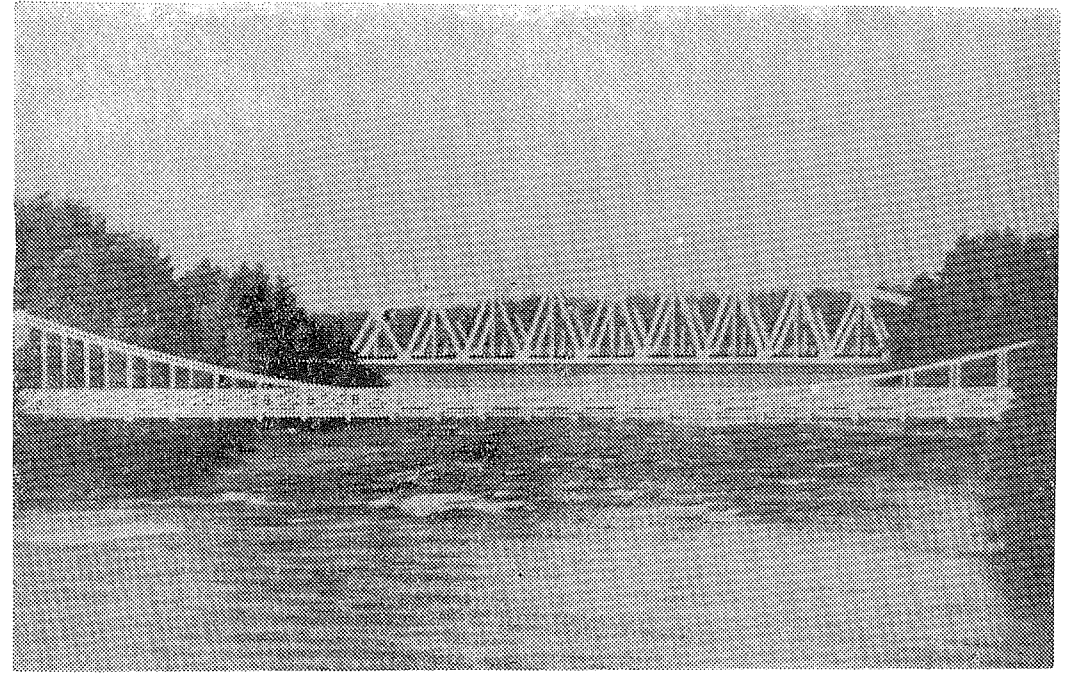
Usein kävin myös yksin valleilla ja annoin mielikuvitukseni lentää kuunnellen puiden huminaa, tarinaa... Joskus alkoi aivan pelottaa, kun katselin syviä rotkoja vallien ympärillä. Rotkon reunat ja pohja olivat mustaa multaa, joka oli hyvää ravintoa jättäiläissaniaisille, valdelmille, puiden vesoilille ja muille pilvistökasveille, jotka muodostivat tiheän viidakon. Rotkon pohjalla oli vettä liejukasvien peitossa. — Salaperäiseltä tuntui. Olin kuulevinani muinosten asukkaiden huokailuja, ihmeellistä kosketusta vuosisatojen takaa.

Niin kaikki joudumme aikanaan olemattomuuteen, unohdukseen. Kiviniemelaisten joukko pienenee vuosi vuodelta ja pian on vain uusi sukupolvi, jolla on kovin kaukainen ja hämärä käsitys tuosta luonnonkauniista seudusta, joka meidän oli pakko jättää... Tahtoisin kulkea entisiä kyläteitä talo talolta ja kertoa niiden jokaisesta asukkaasta, ennenkuin unohdan enemmän ja en enää saa selvää kuvaa eteeni, mutta silloin tulisi tarinasta liian

pitkä, ja siksi kertoilen vain pääpiirteet.

Oli kodikasta, kun juna saapui asemalle. Ravintolan kahvi tuoksui. Ja kansaa oli laiturilla paljon varsinkin pyhäisin vastaanottamassa tai saattamassa tuttujaan tai muuten vain huvikseen toisiaan tapaa-massa ja postia hakemassa. Junan lähdettyä aseman seutu oli hiljainen. Ratapihan yli avautui näköala kauniille Suvannolle tehden hyvin laajan ja ilmavan vaikutelman. Tyylikkäätkin virkailija-asunnot olivat mäenrinteellä. Mäellä juuri aseman yläpuolella oli eläinlääkäri Backmanin asunto. Aikoinaan siinä oli Kansallispankki, joten paikka oli minulle hyvin tuttu holhoojani Pekka Falin'in kotina. Käpinmäeltä, kuten paikkaa nimitettiin Kansallispankki siirtyi kosken varrelle aivan lähelle maantiesilltaa kunnes sille rakennettiin omatalo lähemmäksi asemaa kosken alajuoksun reunalle. Käpinmäellä olivat myös Pitkäsen, Raaskan ja Rytyn talot ym.

Asematieltä tie kääntyi pohjoiseen sivuuttaen Ristimäen talon, jonka vastapäätä oli puhelinkeskus. Närhin, Valion, Kauppapöytä, Osuuskaupan ja Kareisen rakennukset ja ylempänä pellolla Karpanmäen, Nykäsen ja Koirasen talot. Kauempana metsän reunassa oli kaunis, ahkeran puutarhurin talo istutuksineen. Kauppias Sipponen rakennutti palon jälkeen komean tiilitalon entisen matalan puutalon paikalle. Tämä rakennus säilyi aika hyvin sodan tuhoilta, kun melkein kaikki muut tuhoutuivat. Liuksen leipomo ja asunto olivat kolmion, joka muodostui kolmen tien risteykseen, yhdellä sivulla. Kolmiota kutsuttiin kylän kesken Törötoriksi. Törötorilta pohjoiseen tie sivuutti Ivanon kaupan, Mustojen konepajan ja huopatehtaan ja Tannerin talot olivat kauem-

pana tiestä kosken rannalla. Lääkäri Kalkkeen talo oli mutkassa. Kauempana Vuoksen rannalla olivat nimismies Sjöbergin ja Paason talot. Kalatupa oli vasemmalla aivan koskenvarrella. Kun jatkoi matkaa Vuoksen laivarantaan päin sivuutti Naskalin, Jortikan, Jermalajeffin ym. kauniita taloja. Mäellä komealla paikalla oli Kiviniemen pohjoispiirin kansakoulu, Käppien, Lappalaisten tyylikkäätkin rakennukset ja paljon muita välkkyy mielessä.

Törötorilta etelään oli Väyrysen apteekki oikealla ja vasemmalla olivat poliisin asunto ja Valtosen valokuvaamo. Aivan sillankorvalla oli Väättäsen tupa, jonka ystävällisiä asukkaita ei oikeastaan koskaan voinut sivuuttaa pistäymättä sisälle sanomassa "hyvää päivää".

Kosken ylitti komea riippusilta. Lapsena oli minulla tapana "ottaa kyytiä" sillalla. Pidin lujasti kiinni reunaverkosta ja katsoin nopeasti kiitävää vettä. Silta tuntui menevän hurjaa vauhtia eteenpäin, kunnes vihdoin oli kuin olisi se kääntynyt ylösalaisin. Kaamea tunne, mutta tuli vaan usein koettua.

Pienellä mustalaistytöllä oli tapana näyttää taitoaan kävellä sillan

kannatusketjuja myöten. Hän onnistui monta kertaa, mutta putosi sitten kuohuihin ja koski vei saaliinsa. Eräänä kesänä virta vei myös aikaihmissä. Kolme miestä lähti veneellä koskea laskemaan, mutta sinne jäivät kuohuihin uhkarohkeat soutajat. Koski ei ymmärtänyt leikkiä!

Etelärannalla olivat Koirasen talo ja vanhan myllyn hylätty rakennus. Oikealla puolella tietä oli myös Siesuhiekka, kylän hyvä ui-

maranta. Vasemmalla oli Linnanhaka, missä olivat vanhat vallit ja missä kasvoivat kevään ensimmäiset kukat, suloiset sinivuokot. Sitä tuli valkovuokkojen aika ja niitä oli paljon ja isoja. Koivujen tuoksu, Vuoksen kimaltelu, vuokkojen valkeus ja käen iloinen kukunta täyttivät kulkijan mielen unohtumattomalla, ihanalla onnen tunteella. Kauniit olivat asuinjamme, ei löydy vertaa mistään!

Jatkuu seur. numerossa

Tiedoituksia Toimittajan kertomaa

Tampereen yliopistossa on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon Ritva Tolvanen o.s. Kuparinen. Vanhemmat Tyyne ja Arvi Kuparinen Sakkolan Arkuntanhuus-ta.

* * *

Helsingin Sakkola-seuran perinetoimikunta järjestää perinne-ilan 18. päivänä marraskuuta klo 19 Karjala-talon Laatokka-salissa. Ohjelmassa on valokuvia, kertomuksia Sakkola-aiheista, musiikkia, laulua ja lopuksi tanssia.

Tähän numeroon tarkoitetut kirjoitukset osoittautuivat hyvin vähän tilaa ottaviksi ja lehden sisältöä jouduttiin täydentämään, joka taas on lähes loppuun puhdistanut kirjoituskansion. Tämän vuoksi toivon heti jokaisen avustajamme, myös uudet, lähettämään heti kirjoituksia Suvannon Seudun käyttöön!

Suvannon Seudun asiamieskoustilaisuus on siirtynyt vuoden 1980 tammikuulle, josta ilmoitetaan aikanaan kirjeellä.

TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

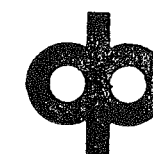
NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

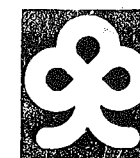
Vesilahti
puh. 931 - 739 541

Valkeakoski
puh. 937 - 41 810

VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

*joustavaa
pankkipalvelua*

Vesilahden Säästöpankki

auttaa - neuvoa - palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 740 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön koti-
seutulehti, ilmestyy 1980
8 kertaa vuodessa.

Tilaushinta 30 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta
cm vakinaisista ilmoituksis-
ta alennus.

Toimituksen ja konttorin
osoite 37370 Narva. Puhelin
931 - 734 843.

Postisiirtotili TA 4307 63 - 1

Pankki Vesilahden Osuus-
pankki 37370 Narva. Käyt-
tötilin numero 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Pu-
rontaa.

Toimituskunta Viktor Ryyp-
pö, Helmi Uosukainen, Uu-
no Pulakka, Eero Koppanen
ja Väinö Kekki.